

Nr 613.

Av herr **Hæggbloom m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 245, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område.*

Med anledning av vad i proposition nr 245 föreslås om äggprisets reglering och därmed sammanhängande frågor önska vi anföra följande.

Efter äggprisets toppläge år 1948 — det sista år, då vi hade importbehov av ägg — har äggpriset fallit avsevärt. Från 1948 till 1949 har medelnoteringen sjunkit med 55,6 öre per kg, och under första kvartalet i år har noteringen varit i medeltal 12 öre per kg lägre än under motsvarande tid föregående år. Så stora prissänkningar inom en tidrymd av mindre än två år måste ur inkomstsynpunkt ha betytt mycket för hönsskötselns utövare, vilkas stora flertal utgöres av mindre jordbrukare.

Prissänkningen har skett samtidigt med och som följd av att äggproduktionen blivit så stor, att en del måst avsättas på export. Regleringsåret 1948/49 exporterades 2 824 ton, och propositionen upplyser (s. 24), att det innevarande regleringsår exporterats ca 6 000 ton till ett genomsnittspris av 3,53 kr. per kg. De avräkningspriser, som under denna exportperiod kommit äggproducenterna till del, ha dock inte motsvarat exportpriset, utan med hänsyn till stabiliseringspolitiken ha äggexportörerna ålagts att avstå en del av exportpriset genom att till livsmedelskommissionen inbetala exportavgifter. Dessa ha varierat mellan 25 öre och 1:30 per kg och i medeltal uppgått till ungefär 75 öre under de 15 veckor av innevarande regleringsår, då exportavgifter uttagits. Tack vare detta ha de svenska konsumenterna kunnat dra fördel av ett underpris på ägg i förhållande till världsmarknadspriset. Hade det svenska äggpriset genom att exportavgifter inte uttagits helt kunnat inställas på exportprisets nivå, vilket under normala förhållanden torde varit möjligt, skulle äggproducenterna under de 15 veckor, exportavgift uttagits, tillförts ungefär 14 milj. kr. högre inkomst. Detta är alltså även den ungefärliga vinst folkhushållet gjort på att ett högsta pris på 3 kronor varit gällande under innevarande regleringsår. Både livsmedelskommissionen och regeringen torde ha vetskap om att denna prisreglering varit av betydelse för strävandena att hålla levnadskostnadsindex nere. Någon kostnad för att hålla äggpriset över bottenpriset har staten inte behövt vidkännas under innevarande regleringsår.

Den reglering av högsta äggpriset, som innevarande regleringsår skett med hjälp av exportavgifter, har stått i överensstämmelse med de av riksdagen godkända åtgärderna. Dessa ha även accepterats av producenterna,

som dock enligt 1949 års överenskommelse tillförsäkrats viss kompensation genom kraftfodrets subventionering. Jordbruksministern yttrar därom i proposition nr 216 till 1949 års höstriksdag, att prisutjämningsåtgärder bliva nödvändiga för att motverka den fördyring av importen av vissa jordbruksprodukter och jordbruksförnödenheter, som devalveringen kan medföra. Jordbruksutskottet underströk i sitt utlåtande även denna synpunkt genom att anföra, att då devalveringen "obestriddligen medfört avsevärda prisstegringar å jordbrukets förnödenheter, torde skälig kompensation här för böra komma jordbruket till del. Härvid synes i första hand gottgörelse böra utgå för de ökade kostnaderna för konstgödsel och kraftfoder, de båda största utgiftsposterna i detta sammanhang".

Trots detta beslut, vid vars fattande riksdagen inträtt som deltagande part, upplyses i proposition nr 245 (s. 76), att efter överenskommelse med jordbruksdelegaterna kraftfoderpriserna omedelbart ha börjat anpassas efter de verkliga importkostnaderna, dock med högst 4 kronors höjning per deciton. Livsmedelskommissionen gör (s. 28) gällande, att åtgärderna vidtagits med hänsyn till väntade avsättningssvårigheter, särskilt beträffande ägg och mejeriprodukter. Därtill är att säga, att från äggproducenternas sida inga sådana åtgärder påkallats och att så långt läget nu kan överblickas sådana åtgärder gentemot äggproduktionen ej äro motiverade. Sedan före påsk har efterfrågan på ägg för export varit större än tillgången, och den vanliga vårinlagringen av ägg för hemmamarknadens behov till hösten är avsevärt mindre än den för årstiden normala. För mjölkproduktionen har däremot förelegat en produktionsökning, som icke ansetts önskvärd, och därför ha jordbruksdelegaterna begärt kraftfoderfördyring. Detta har dock skett vid en tidpunkt (i april), då södra och mellersta Sveriges jordbrukare måste ha inköpt det ringa kraftfoderbehov, som kunnat beräknas åtgå till mjölkdjuren före den snart stundande betessläppningen. Det blir därför främst äggproducenterna, vilka till huvudsaklig del äro småbrukare, som under återstoden av innevarande regleringsår drabbas av kraftfoderfördyringen. Förslagsställarna ha också varit på det klara med att vissa jordbrukare skulle bli orättvist lidande på den föreslagna åtgärden och föreslagit, att det skulle uppdragas åt småbruksutredningen eller producentbidragsutredningen att finna utvägar för att hålla dessa skadeslösa. Departementschefen har dock skjutit ståndpunkts-tagandet härtill på framtiden, varav torde följa, att några åtgärder i föreslaget syfte ej bli genomförda innevarande regleringsår.

Detta betyder för äggproduktionen, att den genom högsta prisregeln hindrats utfå världsmarknadspris för ägg men nu skall betala världsmarknadspris på fodermedel. Särskilt bli uppfödare av avelsdjur till försäljning lurade härigenom, då de ha att verkställa sina leveranser till priser, som avtalats i förlitan på att riksdagsbeslutet om kraftfoderpriserna hösten 1949 skulle bestå. Äggproduktionens ekonomiska betingelser bli nu för-

sämrade genom både sänkta äggpris och höjda förnödenhetspris på ett icke rimligt sätt.

Vi kunna inte godkänna ett sådant tillvägagångssätt utan anse, att statsmakterna honnett böra stå fast vid givna löften enligt en gång fattade beslut. Vi föreslå därför, att kraftfodret till hönsfoderblandningarna till innevarande regleringsårs slut tillhandahålles till samma pris som omedelbart efter riksdagens godkännande av prisregleringarna på jordbrukets område hösten 1949. Någon utredning för att fullfölja ett en gång stadfäst riksdagsbeslut behöves inte, ej heller kräves någon ny medelsanvisning. Åtgärden kommer i främsta hand de mindre jordbrukarna till godo. Någon större svårighet att genomföra en sådan åtgärd föreligger inte med det grepp livsmedelskommissionen har över hönsfodertillverkningen.

En annan möjlig utväg till komensation vore att låta det inhemska äggpriset för någon kortare period under nuvarande regleringsår stiga över exportpriset med hjälp av de medel, som inbetalats i form av exportavgifter för ägg.

För kommande regleringsår vilja vi tillstyrka, att kraftfodersubventionerna helt borttagas, men på villkor att inga bottenpriser eller högstapriser fastställas för ägg. Vi äro för äggproduktionens del fullt införstådda i betydelsen av vad livsmedelskommissionen anför (s. 38), att kraftfodersubventionernas borttagande skulle ge producenterna möjlighet att bedöma de verkliga kostnaderna för olika produktionsgrenar på ett bättre sätt än för närvarande är fallet. Särskilt för en produktionsgren, som även producerar för export, är detta viktigt. Men uppmärksamhet måste också ägnas ett annat uttalande från livsmedelskommissionen, att det ”i fortsättningen torde bli nödvändigt att i betydligt större utsträckning än under senare år varit fallet medge jordbrukarna att utnyttja ur deras synpunkt goda marknadslägen för att tillföra jordbruket inkomster. Priserna böra med andra ord tillåtas röra sig fritt inom en relativt vid ram”.

Tillämpat på äggpriserna har denna princip dock i livsmedelskommissionens av regeringen godkända förslag fått den något egenartade utformningen, att äggpriset, som innevarande regleringsår fått röra sig fritt mellan 2 och 3 kronor per kg, under nästa regleringsår skall få svänga mellan ett till 1: 80 kr. sänkt bottenpris och ett vid 3 kr. bibehållet högsta pris. Visserligen tillåtes på så sätt priset enligt livsmedelskommissionens intentioner röra sig inom en vidare ram, men någon ökad möjlighet att tillföra jordbruket inkomster uppnås inte därmed utan blott ökade möjligheter att låta äggpriserna sjunka.

Det är även värt att beakta, att den reservation göres, att jordbruksnämnden ej bör ha villkorlig skyldighet att stödja bottenpriset, utan endast i den mån åtgärder i den riktning kunna sägas vara ur allmänna ekonomiska synpunkter försvarbara. Det uttalas också, att därest vid något tillfälle knapphet på den inhemska marknaden skulle uppstå, vilken icke

kan utjämnas genom import, bör kommissionen ha rätt att höja den övre prisgränsen. Men för att hindra ett sådant överskridande av den högsta prisgränsen föreslås ett så effektivt verkande medel, som att export av ägg inte får ske utan kommissionens medgivande. Det skall även ankomma på denna att bestämma, till vilka länder export skall äga rum, och det begärda generella bemyndigandet att uttaga exportavgifter avser även ägg. Departementschefen godtar utan erinran vad livsmedelskommissionen anfört med det förtydligandet, att om prisgränsen höjts under viss tid, vidare hänsyn bör tagas därtill, därest under en annan del av regleringsåret mera omfattande åtgärder skulle fordras för att stödja bottenpriset. Härmed avses väl att detta skall få sjunka lika mycket under lägsta gränsen, som det tillåtits stiga över högsta gränsen.

Mycket kommer givetvis an på hur de så utformade direktiven tillämpas, men efter ordalydelsen bereda de ingen frihet för äggproducenterna att enligt livsmedelskommissionens här förut återgivna uttalande "utnyttja ur deras synpunkt goda marknadslägen för att tillföra jordbruket inkomster".

Då äggproduktionen under nästa regleringsår ej avses bli subventionerad vare sig genom kraftfoderpriser eller på annat sätt, anse vi, att äggpriset enligt livsmedelskommissionens allmänna riktlinjer bör få röra sig fritt. Varken högsta pris eller bottenpris bör fastställas på förhand. Först med sådan frihet kan den svenska äggproduktionen utvecklas likvärdigt med äggproduktionen i de andra länder, med vilka vi skola konkurrera på exportmarknaden.

Vi hemställa,

att riksdagen i överensstämmelse med vad vi här anfört ville besluta,

att kraftfoderregleringen för hönsfoder till utgången av innevarande regleringsår bibehålles vid de på hösten 1949 beslutade grunderna eller att äggproduktionen ges annan kompensation för sedan hösten 1949 genomförd höjning av kraftfoderpriserna,

att för regleringsåret 1950/51 inget högsta pris eller bottenpris fastställs för ägg, samt

att vad i övrigt i proposition nr 245 föreslås om äggreglering och kraftfoderreglering godkännes.

Stockholm den 16 maj 1950.

Einar Hæggbloom.

Albert Larsson.

Eric Nilsson,
Svalöv.

Märta Boman.

C. Oscar Nolin.

Jöns Nilsson
i Båstekille.

Carl Östlund.

Brynolf Stattin.

Alarik Hagård.